

OSMAN AKDAĞ

100

TÜRKİYE'NİN YÜZÜNCÜ YILI

Selçuklu'dan Osmanlı'ya,
Millî Mücadele'den Cumhuriyet'in ikinci yüzyılına
uzanan büyük millet yürüyüşü

"Yüz yıllık Cumhuriyet, bin yıllık vatan..."

Yazar ve Yönetmen Osman Akdağ

Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılı, yalnızca takvim yapraklarının değişmesiyle ulaşılan sıradan bir tarih değildir. Bu yıl dönümü; savaşlardan, göçlerden, acılardan, fedakârlıklardan ve büyük zaferlerden süzülerek gelen bir milletin yeniden ayağa kalkışının ifadesidir. Cumhuriyet yüz yaşındadır; fakat onu taşıyan devlet hafızası ve millet iradesi binlerce yıllıktır.

Büyük yürüyüşün kilometre taşları

1071 Malazgirt Zaferi Anadolu'nun Türk yurdu oluşunda tarihî dönüm noktası.	1453 İstanbul'un Fethi Bir çağın kapanıp yeni bir çağın açıldığı büyük fetih.	1920 Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî iradenin Ankara'da kurumsallaştığı gün.	1923 Cumhuriyet'in İlanı Egemenliğin kayıtsız ve şartsız millete ait oluşu.
---	---	---	---

BİRİNCİ DÖNEM

Anadolu'nun vatan oluşu ve Selçuklu medeniyeti

26 Ağustos 1071'de kazanılan Malazgirt Zaferi, Anadolu tarihinin en önemli dönüm noktalarından biri oldu. Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın zaferi, yalnızca bir ordunun diğerine üstün gelmesi değildi. Malazgirt; Türk milletinin Anadolu'da kuracağı büyük medeniyetlerin başlangıç kapısı, yeni bir vatanın üzerine atılan tarihî imzaydı.

Zaferin ardından Anadolu'nun farklı bölgelerinde Türk beylikleri kuruldu. Şehirler yeniden imar edildi, yollar açıldı, kervansaraylar yapıldı, medreseler kuruldu. Anadolu artık yalnızca üzerinde yaşanan bir coğrafya değil, uğruna can verilen mukaddes bir vatan hâline geliyordu.

Taşa işlenen ilim ve merhamet

Anadolu Selçuklu Devleti, Türk milletinin bu topraklarda kök salmasını sağlayan büyük devletlerden biri oldu. Konya medeniyetin kalbi hâline geldi; Sivas, Kayseri, Erzurum, Aksaray ve Tokat gibi şehirler camilerle, medreselerle, darüşşifalarla, köprülerle ve kervansaraylarla donatıldı.

Selçuklu anlayışında devlet, yalnızca sınır koruyan bir güç değildi. Devlet insanı yaşatmalı, yolcuyu korumalı, ilmi desteklemeli, ticareti geliştirmeli ve adaleti sağlamalıydı. Kervansaraylarda yolcular ağırlandı, medreselerde âlimler yetişti, darüşşifalarda hastalar tedavi edildi. Taş, ustaların ellerinde sanata; sanat ise milletin hafızasına dönüştü.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Velî ve Ahi Evran gibi büyük gönül ve fikir insanlarının mesajları Anadolu'nun ruhunu şekillendirdi. Sevgi, kardeşlik, çalışma, dürüstlük ve paylaşma anlayışı toplum hayatına yerleşti. Anadolu kılıçla alınmış; adaletle, ilimle, sanatla ve gönül insanlarının duasıyla vatan hâline gelmişti.

“Anadolu yalnızca fethedilmedi; ilimle, emekle ve merhametle vatanlaştırıldı.”

SELÇUKLU MIRASI

İKİNCİ DÖNEM

Bir uç beyliğinden cihan devletine Osmanlı

Anadolu Selçuklu Devleti'nin zayıflamasından sonra kurulan beyliklerden biri, Söğüt ve çevresindeki Osmanoğulları Beyliği idi. Osman Gazi'nin liderliğinde başlayan yürüyüş, güçlü teşkilat yapısı, adalet anlayışı ve farklı topluluklarla kurulan ilişkiler sayesinde büyük bir devlete dönüştü.

Orhan Gazi döneminde Bursa fethedildi; devlet teşkilatı güçlendirildi ve ilk medreseler açıldı. Osmanlı'nın büyümesi yalnızca askerî başarılarla açıklanamaz. Vakıflar sayesinde yoksullar doyuruldu, yetimler korundu, öğrenciler okutuldu, hastalar tedavi edildi ve yolcular ağırlandı. Devletin kudreti, toplumun en zayıf ferdine uzanan merhamet eliyle anlam kazanıyordu.

İstanbul ve büyük medeniyet merkezi

29 Mayıs 1453'te Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesi dünya tarihinin büyük dönüm noktalarından biri oldu. İstanbul kısa zamanda ilim, sanat, kültür ve ticaret merkezi hâline geldi. Fetih, genç bir hükümdarın bilgiyle, kararlılıkla ve büyük bir hedefle neleri başarabileceğini gösterdi.

Yavuz Sultan Selim döneminde devlet doğuya ve güneye genişledi; Kanuni Sultan Süleyman döneminde en güçlü çağlarından birini yaşadı. Osmanlı; Asya, Avrupa ve Afrika'da geniş bir coğrafyada farklı dillerden, dinlerden ve milletlerden insanları aynı siyasi yapı içerisinde yüzyıllarca yaşattı.

Mimar Sinan'ın eserleri estetik anlayışı göklere yükseltti. Süleymaniye ve Selimiye, taşın sanata ve duaya dönüştüğü medeniyet abideleri oldu. Fuzûlî, Bâkî, Nedim ve Şeyh Galip şiirimize; Piri Reis, Ali Kuşçu, Kâtip Çelebi ve Evliya Çelebi bilim, coğrafya, tarih ve seyahat kültürümüze kalıcı izler bıraktı.

Zor yüzyıllar

Her büyük devlet gibi Osmanlı da zaman içerisinde ağır sorunlarla karşılaştı. Değişen ticaret yolları, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, savaşlar, ekonomik sıkıntılar ve büyük devletlerin Osmanlı toprakları üzerindeki hesapları devleti yıprattı. Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı büyük acılara yol açtı; milyonlarca insan göç etti, aileler parçalandı, ocaklar söndü.

Fakat Çanakkale'de millet yeniden ayağa kalktı. Öğrenciler, öğretmenler, çiftçiler ve işçiler aynı safta buluştu. Çanakkale'de yalnızca bir cephe korunmadı; İstanbul'un, Anadolu'nun ve kurulacak Cumhuriyet'in yolu korundu.

ÜÇÜNCÜ DÖNEM

Millî Mücadele ve yeniden doğuş

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Anadolu'nun birçok bölgesi işgal edildi. İstanbul işgal altına girdi, İzmir'e Yunan askerleri çıktı. Millet yorgundu; ordu dağıtılmak, silahlar toplanmak isteniyordu. Fakat Türk milleti teslim olmadı.

Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı Millî Mücadele'nin en önemli başlangıç noktalarından biri oldu. Amasya Genelgesi'nde milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararının kurtaracağı ilan edildi. Erzurum ve Sivas kongreleri, dağınık direnişi ortak bir hedef etrafında birleştirdi: Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı.

23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı. Millî Mücadele artık millet adına karar alan bir meclisin öncülüğünde yürütülecekti. Ankara'daki Meclis, son derece zor şartlar altında bir yandan savaşın sorumluluğunu taşıırken diğer yandan yeni devletin temellerini attı.

Bir milletin topyekûn direnişi

İstiklal Savaşı yalnızca düzenli ordunun savaşı değildi. Kadınlar cephane taşıdı, gençler cepheye koştu, köylüler elindeki son yiyeceği ordusuyla paylaştı. Antep, Maraş ve Urfa halkı şehirlerini savunarak tarihe geçti.

İnönü savaşlarının ardından Sakarya Meydan Muharebesi kazanıldı. 26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz, 30 Ağustos Başkomutanlık Meydan Muharebesi ile kesin zafere ulaştı. 9 Eylül'de İzmir kurtarıldı. Bu zafer; Şerife Bacı'nın, Kara Fatma'nın, Gördesli Makbule'nin ve ismini bilmediğimiz binlerce kahramanın ortak eseri idi.

“Bu zaferde anaların duası, şehitlerin kanı, gazilerin cesareti ve bir milletin bağımsızlık iradesi vardı.”

MILLÎ MÜCADELE RUHU

DÖRDÜNCÜ DÖNEM

Cumhuriyet'in ilanı ve yüz yıllık yürüyüş

Millî Mücadele'nin kazanılmasının ardından yeni Türk devletinin uluslararası bağımsızlığı Lozan Barış Antlaşması ile kabul edildi. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk ilk Cumhurbaşkanı oldu.

Cumhuriyet, egemenliğin kayıtsız ve şartsız millete ait olduğunun devlet yönetimindeki ifadesiydi. Bir gecede ortaya çıkmış hazır bir düzen değildi; temelleri cephelerde atılmış, kongrelerde şekillenmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde güçlenmişti. Cumhuriyet, şehitlerin emaneti ve milletin bağımsızlık iradesiydi.

Eğitim, üretim ve kalkınma

Yeni devlet uzun savaşların yıpratmış bir ülkeyi ayağa kaldırmak zorundaydı. Eğitim kurumları açıldı, öğretmenler yetiştirildi, demir yolları genişletildi, fabrikalar kuruldu, tarım ve sağlık hizmetleri geliştirildi. Bağımsızlığın yalnızca askerî değil; ekonomik, bilimsel ve kültürel olması hedeflendi.

Cumhuriyet'in en büyük mücadele alanlarından biri eğitim oldu. Çünkü bir ülkenin yalnızca sınırlarını koruması yeterli değildi; düşünen, üreten, sorgulayan ve sorumluluk sahibi nesiller yetiştirmesi gerekiyordu. Anadolu'nun en uzak köşelerine giden öğretmenler, yeni devletin eğitim ve kültür neferleri oldular.

Kadınların eğitimde, toplumsal hayatta ve siyasette daha görünür hâle gelmesi için önemli adımlar atıldı. Kültür ve sanat alanında yeni kurumlar oluşturuldu; Anadolu'nun türküleri, masalları ve halk oyunları derlendi. Tiyatro, sinema, resim, edebiyat ve müzik milletin değişimini ve umutlarını anlattı.

Demokrasi imtihanları

Türkiye'nin yüz yıllık tarihi yalnızca başarıların değil, büyük imtihanların da tarihidir. Demokrasi yolculuğu askerî müdahalelerle kesintiye uğradı; seçilmiş iradenin üzerinde vesayet kurulmak istendi. 15 Temmuz 2016 gecesi millet, darbe girişiminin karşısında durarak iradesine ve bağımsızlığına sahip çıktı.

Türkiye aynı yüzyıl içerisinde depremler, salgınlar, ekonomik sıkıntılar ve bölgesel savaşların etkileriyle mücadele etti. Her felakette millet birbirinin yarasını sardı. Dayanışma, bu toprakların en güçlü geleneği olarak yeniden ortaya çıktı.

BEŞİNCİ DÖNEM

İkinci yüzyıla girerken

Türkiye Cumhuriyeti yüzüncü yılını tamamladı ve ikinci yüzyılına girdi. Önümüzde bilimde, teknolojide, ekonomide, eğitimde, kültürde ve sanatta daha güçlü olma sorumluluğu bulunuyor.

Selçuklu'yu, Osmanlı'yı ve Cumhuriyet'i birbirinden koparmak doğru değildir. Yönetim biçimleri ve dönemleri farklı olsa da hepsi aynı milletin tarih yolculuğunun kıymetli parçalarıdır. Selçuklu bize Anadolu'yu vatan yaptı. Osmanlı bu vatan üzerinde büyük bir medeniyet kurdu. Millî Mücadele kahramanları işgal edilmek istenen ülkeyi canları pahasına savundu. Cumhuriyet ise bağımsızlık iradesini çağdaş bir devlet çatısı altında geleceğe taşıdı.

İkinci yüzyılda gençlerimiz yalnızca geçmişin mirasçıları değil, geleceğin mimarları olmalıdır. Bir genç yazılım geliştirirken, bir öğretmen iyi insanlar yetiştirirken, bir doktor hastasını iyileştirirken, bir çiftçi toprağını işlerken ve bir sanatçı milletin ruhunu eserine taşıırken vatanına hizmet eder.

Vatan sevgisi yalnızca söz söylemek değildir. Vatan sevgisi çalışmak, üretmek, dürüst olmak, kul hakkından sakınmak, doğayı korumak ve işini en güzel şekilde yapmaktır.

Köklerimizden güç alarak geleceğe yürümeliyiz. Selçuklu'nun ilim ve irfan anlayışını, Osmanlı'nın merhamet ve devlet tecrübesini, Cumhuriyet'in bağımsızlık ve millî egemenlik iradesini bir araya getirmeliyiz.

Yüz yıllık Cumhuriyet, bin yıllık vatan

Bu topraklarda Selçuklu'nun ayak izleri, Osmanlı'nın eserleri, Çanakkale şehitlerinin kanı, Millî Mücadele kahramanlarının alın teri ve Cumhuriyet'i kuran iradenin cesareti vardır.

Ay yıldızlı bayrağımız göklerden inmesin. Ezanlarımız minarelerden susmasın. Milletimizin birliği bozulmasın. Türkiye Cumhuriyeti sonsuza kadar hür, bağımsız ve güçlü yaşasın.

Türkiye yalnızca üzerinde yaşadığımız toprakların adı değildir. Türkiye bir hatıra, bir dua ve gelecek nesillere bırakacağımız büyük bir emanettir. Türkiye; Selçuklu'nun mirası, Osmanlı'nın tecrübesi, Cumhuriyet'in iradesi ve yarınlarımızın ümididir.

**Yazar ve Yönetmen
Osman Akdağ**